

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi

Viite SMDno-s014-2718

Pelastustoimen strategia vuoteen 2025

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö kiittää sisäministeriötä mahdollisuudesta saada lausua pelastustoimen strategialuonnoksesta.

SPEK on ollut edustettuna sekä strategiaryhmässä että strategian ohjausryhmässä, ja näin järjestöllä on ollut mahdollisuus vaikuttaa strategiaan sen eri valmisteluvaiheissa. Koska nyt lausuntokierroksella olevaa luonnosta ei ole käsitelty kummassakaan ryhmässä, niin SPEK esittää seuraavat huomiot siitä:

SPEK pitää tärkeänä, että strategiassa selkeästi ilmaistaan halu tarjota laajemmin pelastustoimen osaamista ja valmiuksia yhteiskunnalle ja että erityisesti pelastustoimen roolia laaja-alaisen tilanteiden – häiriötilanteiden – hallinnassa vahvistetaan.

Strategia painottuu reagoivasti, käytännössä pelastustoiminnalliseen valmiuteen ja sen kehittämiseen. Olisi kuitenkin perusteltua painottaa myös ennaltaehkäisevää työtä, riskienhallinnan kehittämistä ja tietojohtamista. Tämän ei kuitenkaan tulisi rajoittua jo toteutuneiden tilanteiden tilastolliseen tarkasteluun vaan siihen tulisi olennaisesti sisällyttää myös ennakointityö sekä haavoittuvuuksien analysointi.

Strategiassa on tuotu yksilöiden ja yhteisöjen rooli selkeästi esille. SPEK pitää tärkeänä, että kansalaiset ja eri yhteisöt nähdään voimavarana, joka mahdollistaa niin onnettomuuksien ennaltaehkäisyn kuin vaaratilanteiden vaikutusten lieventämisen. Strategiasa esitetyn turvallisuusviestinnän vaikuttavuuden osalta, SPEK esittää, että tavoite yhdistettäisiin jokaisen vastuunottoon. Näin turvallisuusviestinnän kytkeytyisi oikeaan kokonaisuuteen.

Sopimuspalokuntien rooli pelastustoimen resurssina on keskeinen. Sopimuspalokuntien osalta olisi tärkeää linjata, kehitetäänkö toimintaa yhdistystason sopimuksellisuuden kautta vaiko osa-aikaisuutta painottaen (nk. henkilökohtaisen sopimuksen palokunnat). Tällä voi olla olennaisia kustannusvaikutuksia palveluiden järjestämiseen, mutta myös tapoihin, joilla palokuntalaisresurssia kehitetään ja vaalitaan.

Palokuntien ohessa myös muiden kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden roolin vahvistaminen ja kehittäminen on tärkeää ottaa huomioon. Kyse on sekä mahdollisuuksien tunnistamisesta että suuren yleisön odotuksiin vastaamisesta. Keskeistä on, että kansalaisyhteiskunta tunnistetaan resurssiksi ja että sen käyttöä kehitetään vapaaehtoisten ja viranomaisten yhteistyönä. Pelastustoimen vastuiden laajentaminen häiriötilanteissa luo tarvetta uusille toimintamalleille, jotka eroavat perinteisistä. Tämä yhtäältä tarjoaa vapaaehtoisille osallistumismahdollisuuksia, toisaalta luo pelastustoimelle tarpeen hyödyntää laaja-alaisesti kolmannen ja neljännen sektorin toimijoita.

Useat vapaaehtoiset toimivat jo nyt pelastustoimen ja muiden viranomaisten tukena eri järjestöjen kautta. Suomen meripelastusseura, Suomen Lentopelastusseura ja pelastuskoirajärjestöt ovat esimerkkeinä näistä. Toiminta on järjestetty joko suoraan pelastustoimen kanssa tai Vapaaehtoisen pelastuspalvelun kautta. Vapaaehtoisia voidaan organisoida myös erityyppisiksi vasteryhmiä. Olemassa olevia malleja ovat mm. Pohjois-Karjalan puunraivausryhmät sekä First AED – hälytysryhmät.

Järjestäytyneen vapaaehtoistoiminnan rinnalla järjestäytymättömän ja vaaratilanteissa pitkälti spontaanin toiminnan merkitys kasvaa koko ajan. Tulevaisuudessa tarvitaankin toimintamalleja, joilla kansalaisten osallistumishalukkuus voidaan kanavoida yhteiseksi hyväksi. Mahdollisia tilanteita voisivat olla öljyntorjunta, metsäpalot tai laaja-alaiset sähkökatkot.

Pelastustoimen henkilöstö ja työhyvinvointi painottuu strategiassa. Tämä on erittäin tärkeä näkökulma ja on olennaista, että työhyvinvointi turvataan ja mm. johtamisen kehittämiseen panostetaan. Henkilöstön osalta voisi lisäksi tavoitteeksi asettaa tasa-arvon edistämisen niin sukupuolten välisen kuin ulkomaalaistaustaisen väestön osalta. Pelastustoimi on arvostettu toimija yhteiskunnassa, tämän turvaamiseksi on tärkeää, että eri väestöryhmät kokevat toimen omakseen. Tässä suhteessa henkilöstön sukupuolirakenteen sekä taustojen tulee kyetä vastaamaan yleistä yhteiskuntakehitystä.

SUOMEN PELASTUSALAN KESKUSJÄRJESTÖ

Marko Hasari
toimitusjohtaja

Karim Peltonen
varautumisjohtaja